

Ali Emiri

– Eyüphan KAYA · 18 Kasım 2009

1857 Diyarbakır doğumlu-1924 İstanbul'da vefat eden Ali Emiri ticaretle uğraşan nezih bir ailenin evladıdır. Ailesi Diyarbakır'ın köklü ve aydın bir ailesi olup, seyyid ve şerif soyundan gelmektedir.Diyarbakır'ın ünlü şairlerinden Saim Mehmet Emiri Çelebi'nin torunlarından Seyyid Mehmet Şerif Efendi'nin oğludur. İyi bir öğrenim görmesinde ve yetişmesinde ailesinin büyük rolü olmuştur. İlk öğrenimini Sülûkiyye Medresesi'nde tamamlamıştır. Babası onu tüccar olarak yetiştirmek istediye de başarılı olamadı hep kitap okumakla meşguldü.müşteri geldiği zaman satış yapmak için başını kitaptan kaldırmıyordu.Bunu fark eden babası kendisini rahat bıraktı katip olarak memurluk hayatına başlayan Ali Emiri daha sonra maliye müfettişliğini yaptı Selanik'ten Yemene kadar dünyayı yokladığı gibi bir süre defterdarlıkta yaptı.

.....

Memuriyet hayatı boyunca zamanını hep kitaba ve kitap okumaya verdi 15 bin çeşit kitap barındıran kütüphanesi oluşmuştu bunlar arasında okumadığı kitapta yoktu Kürtçe Türkçe Arapça Farsça dillerini iyi derecede biliyordu.İşin ilginç tarafı Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lügat-it Türk eserini de kendisi keşif etmiştir.Bir gün yoksul bir bayana yardımcı olmak için birkaç kitabını satmak için Sahafa(kitap evi) uğruyor bir kitap dikkatini çekiyor gözden geçirince kitabı beğeniyor ama üzerindeki para yetersiz, satılmasın diye Sahafın kapısını üzerine kilitleyip eve para almaya gidiyor daha eve varmadan yolda karşılaştığı bir ahabından gerekli parayı alarak dönüp kitabı alıyor rivayete göre namaz vakti hariç yemek dahi yemeden üç gün boyunca inceliyor inceleme sonucu kitabın Divan-ı Lüğatüttürk olduğunu fark ediyor(Maalesef bunu ifade eden edebiyatçı hiç görmedim)

Bu şaheser kitabı ne Ziya Gökalp'a ne de Fuat köprülü'e göstermiştir.Yani sevmediği insanlara karşı çizgisini korurdu.İnsanlarla öylesine bir araya gelmezdi.

.....

Rivayete göre bir grup vatandaşlar ziyaretine gitmiş.Ali Emiri sormuş siz kimlersiniz onlardan biri demiş ki biz müslümanız o da demişki yazık verdiği cevaba bak. Hepimiz Müslümansız ben dilinizi kültürünüzü sordum ki ona göre size cevap vereyim sizlerle konuşayım.

.....

Amcası Fethullah Feyzi Efendi'den ve büyük amcası Şaban Kâmil Efendi'den alet ilimleri ve hat dersleri , Şirvan Kaymakamı olan dayısından Farsça dersleri aldı. Kısa zamanda Arapça ve Farsça'sını ilerletti. Bu arada eski tarzda şiirler kaleme almaya başladı. Küçük yaştan itibaren okumaya ve öğrenmeye olan merakı yaşamı boyunca da devam etmiş ve hayatının gayesi haline gelmiştir.

.....

1916 yılında büyük bir özveriye bir araya topladığı eserlerle kendisine tahsis edilen Feyzullah Efendi Medresesinde bir kütüphane kurmuş ve bütün ısrarlara rağmen kütüphaneye kendi ismini değil de "Ben bu kitapları Milletim için topladım ve Milletime vakfediyorum " diyerek kütüphanenin adını "Millet Kütüphanesi " koymuştur. Kitaplara olan ilgisinden dolayı Kendisine KİTAPLARIN EFENDİSİ unvanını

yakıştırmışlardı bazen kitap okuma uğruna uykusuz kalıp sabahladığı da olmuştur.

.....

17 Nisan 1916 tarihinde kurup 23 Ocak 1924 yılına kadar, yani ölümüne kadar yaşadığı sürede kurduğu kütüphanesinin müdürlüğünü de yapan Ali Emîrî Efendi'nin ölümü üzerine birçok meşhur edebiyatçı ve şair yazı yazmıştır. Ancak O'nu en iyi anlatan, ebedileştiren şiir, şüphesiz Yahya Kemal'in yazdığı şu gazeldir.

Muhtâc isen füyûzuna eslâf pendinin

Diz çök önünde şimdi Emîrî Efendi'nin

Diyarbakır'da bir cadde, bir semt ve bir ilköğretim okulu Ali Emiri adıyla anılmaktadır.Ama ne yazık ki Diyarbakır insanı kendisini yeterince tanımamaktadır.

.....devamı var

E.KAYA